

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İçtihadın Temel Noktaları

DAHA ÖNCE İNCELENMİŞ BAŞVURULAR

Madde 35 § 2(b) –Kabul Edilebilirlik Koşulları

2. Mahkeme 34. madde kapsamında sunulan herhangi bir bireysel başvuruyu

(...)

b Mahkeme tarafından daha önce incelenmiş veya uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine sunulmuş başka bir başvurunun konusuyla esas itibariyle aynı ise ve yeni olaylar içermiyorsa kabul edilemez bulur.

Kapsam

1. Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi sadece bireysel başvurularla ilgilidir. Devletlerarası başvurularda bu koşula uyulup uyulmadığı başvurunun esastan incelenmesi aşamasında denetlenir (*Kıbrıs/Türkiye Davası*, 4 Ekim 1983 tarih ve 8007/77 sayılı Komisyon Raporu, DR 72, s. 22).

Mahkeme Tarafından Daha Önce İncelenmiş Başvurular

2. Eski Komisyon, daha önce devletlerarası bir başvurunun konusunu oluşturan yeni başvurunun incelenip incelenmeyeceği sorununu açıklığa kavuşturmamıştır (*Donnelly ve diğerleri/Birleşik Krallık* (dec), 15 Aralık 1975, no. 5577/72–5583/72, DR 4, s. 4).

3. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi uyarınca, herhangi bir bireysel başvuruyu, “mahkeme tarafından daha önce incelenmiş bir başvurunun konusuyla esas itibariyle aynı (...) ve yeni olgular içermediği” gerekçesiyle birçok kez kabul edilemez bulmuştur (*Manuel/Portekiz* (dec.), 25 Eylül 2003, no. 62341/00).

4. Eğer bir başvuruda yer alan şikâyetlerden bir kısmı daha önce incelenen bir başvuruda belirtilenlerle esas itibariyle aynı ise, bu şikâyetler Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilirler (*Dinç/Türkiye* (dec), 13 Mart 2003, no. 42437/98).

5. Başvuru sahibinin daha önce yaptığı bir başvuru Mahkemenin veya Komisyonun resmi bir kararına konu olmamışsa, 35. maddenin 2. fıkrasının (b) bendi uyarınca, önceki başvuru yeni başvurunun incelenmesine engel oluşturmaz (*Sürmeli/Almanya* (dec.), 29 Nisan 2004, no. 75529/01).

Diğer Bir Uluslararası Soruşturma veya Çözüm Merciiine Sunulmuş Başvurular

Esas İtibariyle Aynı Konuyu İçeren Başvurular

6. Mahkemenin içtihadı gereği, aynı başvurunun aynı anda iki ayrı uluslararası kuruluşa sunulmuş olması, Sözleşme'nin ruhuna ve lafzına aykırıdır. 35. maddenin 2. fıkrasının (b) bendi ile aynı başvurularla ilgili olarak birden çok uluslararası denetleme yapılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır (*Smirnova ve Smirnova/Rusya* (dec.), 3 Ekim 2002, no. 46133/99 – 48183/89).

7. Herhangi iki başvurudaki olaylar, taraflar ve şikayetler aynı ise, başvurular “esas itibariyle aynı” nitelikte kabul edilmektedir (*Pauger/Avusturya* (dec.), 9 Ocak 1995, n° 24872/94, DR 80-A, s. 170 ve, *a contrario, Folgero ve diğerleri/Norveç*, 14 Şubat 2006, no. 15472/02). Bu çerçevede, Mahkeme daha önce Avrupa Sosyal Haklar Komitesinin incelediği bir konuyla ilgili genel sorunlara ilişkin bir başvuruyu -- başvuru sahipleri Avrupa Sosyal Haklar Komitesinin toplu şikâyet usulüne taraf olmadıklarından -- esasa ilişkin olarak inceleyebilmiştir (*Edvaldsson ve diğerleri/İsveç* (dec.), 28 Mart 2006, no. 75252/01).

Diğer Bir Uluslararası Soruşturma veya Çözüm Mercii

8. Bu deyimden kasıt, Sözleşme’de öngörülen yargısal prosedüre benzer bir yargısal veya yarı yargısal mekanizmadır. Ayrıca, bu terim, devletler tarafından tesis edilmiş kurum ve mekanizmaları kapsamakta olup, sivil toplum kuruluşlarını içermez (*Lukanov/Bulgaristan* (dec), 12 Ocak 1995, no. 21915/93, DR 80-A, s. 108).

9. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi (*Calcerrada Fornieles ve Cabeza Mato/İspanya* (dec.), 6 Temmuz 1992, no. 17512/90, DR 73, s. 214; *Pauger/Avusturya* (dec.), 9 Ocak 1995, no. 24872/94, DR 80-A, s. 170 ve *C W/Finlandiya* (dec.), 9 Ekim 1991, no. 17230/90) ve Uluslararası İşçi Örgütü (ILO) Dernek Kurma Özgürlüğü Komitesi (*Cereceda Martin/İspanya*, (dec.), 12 Ekim 1992, no. 16358/90, DR 73, s. 120) “diğer bir uluslararası soruşturma ve çözüm mercii” olarak kabul edilmişlerdir.

10. Bir sivil toplum örgütü olan Parlamentolar Arası Birliğin İnsan Hakları Komitesi (*Lukanov/Bulgaristan* (dec.), 12 Ocak 1995, no. 21915/93, DR 80-A, p. 108), ve Birleşmiş Milletlerin Kıbrıs’taki Kayıp Şahıslar Komitesi (*Varnava ve diğerleri/Türkiye* (dec.), 14 Nisan 1998, no. 16064–66/90 ve 16068–73/90, DR 93-A, s. 5) “diğer bir uluslararası soruşturma ve çözüm mercii” değildirler. Birleşmiş Milletlerin Kıbrıs’taki Kayıp Şahıslar Komitesiyle ilgili olarak, Komisyon söz konusu komitenin sınırlı bir soruşturma yetkisine sahip olduğunu ve kayıp şahısların ölümü konusunda herhangi bir sorumluluk atfında bulunamayacağını ve Sözleşme’nin Komisyon önünde bireylere sağladığı başvuru hakkına benzer bir hakkı kullanmadığını göz önünde bulundurmıştır. Aynı husus, hükümetler arası bir kuruluş olan ve bireysel şikâyetleri değil de genel durumları ele alan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonunun 1503 sayılı prosedürü için de geçerlidir (*Mikolenko/Estonya* (dec.), 5 Ocak 2006, no. 16944/03).

11. Mahkeme, uluslararası bir antlaşma uyarınca kurulmuş olmasına rağmen, Bosna Hersek Mahkemesi İnsan Hakları Dairesi’ni “uluslararası bir soruşturma ve çözüm mercii” olarak değerlendirmemiştir. Ancak, Mahkeme, söz konusu Daireye sunulan davalarda uygulanan prosedürün Sözleşme’nin 35. maddesinin 1. fıkrası anlamında “bir iç hukuk yolu” olarak kabul edilmesi gerektiğine hükmetmiştir (*Jelicic/Bosna-Hersek* (dec.), no. 41183/02, 15 Kasım 2005).

12. Mahkeme henüz Bağımsız Devletler Topluluğu Komisyonunun, 35. maddenin 2. fıkrasının (b) bendi anlamında “diğer bir soruşturma ve çözüm mercii” olup olmadığı

konusunda görüş bildirmemiştir (Mahkemenin danışma mahiyetinde bir görüş bildirmeye yetkili olup olmadığına ilişkin karar, 2 Haziran 2004).

Konuyla İlgili Yeni Olgular

13. İç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle daha önce reddedilmiş bir başvuruyla esas itibarıyla aynı olan yeni bir başvurunun yapılması halinde, başvurucunun bilahare bu yolları tüketmesi yeni bir olgu olarak kabul edilir ve yeni başvuru 35. maddenin 2. fıkrasının (b) bendi hükmüne dayanılarak reddedilemez (*A.D./Hollanda* (dec.), no. 21962/93, 11 Ocak 1994, DR 76-A, s. 157).

14. Yargılama veya tutuklama süresi ile ilgili başvurularda, başvurunun ilk incelenmesinden sonra geçen süre “yeni bir olgu” olarak kabul edilebilir. (*X/Bileşik Krallık* (dec.), no. 8233/78, 3 Ekim 1979, DR 17, p. 122).

15. Mahkeme, başka bir uluslararası mekanizmanın verdiği karardan sonra ortaya çıkan yeni olaylara bakma konusunda her zaman yetkilidir (*Patera/Çek Cumhuriyeti* (dec.), no. 25326/03, 10 Ocak 2006).

Derdestlik

16. Bir başka uluslararası kuruluşta devam etmekte olan incelemenin geçici olarak durdurulmasını talep etmek, başvurunun tamamen geri çekilmesiyle aynı etkiye sahip değildir. Eski Komisyon, başka bir uluslararası kuruluşun denetimine sunulmuş bir başvuruya bakmaya, söz konusu derdest başvurunun diğer uluslararası merci önünden geri çekilmesi durumuna bağlı olarak, yetkili olacağına karar vermiştir. Bir yargı merciinin, yargılama esnasında vuku bulan olguları incelemeye kendini yetkili görmesi ulusal uygulamalara uygundur (*Calcerrada Fornieles ve Cabeza Mato/İspanya* (dec.), no. 17512/90, 6 Temmuz 1992, DR 73, s. 214).

Ne bis in idem

17. “Başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm merciince” alınan bir karar veya varılan bir çözüm ile sona eren bir incelemeye konu olmuş bir başvuru kabul edilemez bulunur. Bu durum, usul şartlarına uyulmaması, konu bakımından Sözleşme kapsamına girmemesi veya açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğuna karar verilmiş başvurular için de geçerlidir (Bak: *Pauger/Avusturya* (dec), no. 24872/94, 9 Ocak 1995, DR 80-A, s. 170).